

## Raportti perhehoitajien sosiaaliturvakyselystä (2020)

1. Johdanto.....	1
2. Vastaajien taustatiedot.....	2
3. Perhehoito ja kodin ulkopuolinen työ.....	5
4. Hoitopalkkion ennakoinnattomat muutokset aiheuttavat ongelmia.....	9
5. Perhehoitaja ja sosiaalietuudet.....	11
6. Perhehoitajien ajatuksia sosiaaliturvan kehittämisestä.....	15
7. Yhteenveto ja ehdotukset perhehoitajien sosiaaliturvan parantamiseksi.....	16

### 1. Johdanto

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin. Toimeksiantosuhteinen perhehoitaja ei ole työsuhteessa kuntaan / kuntayhtymään (jatkossa kunta) eikä hän ole yrittäjä, vaan tehtävä perustuu perhehoitajan ja kunnan keskinäiseen toimeksiantosopimukseen. Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa yhteiskunta siirtää julkisen hallintotehtävän eli lapsen, nuoren tai aikuisen hoivan ja huolenpidon yksityisen henkilön eli perhehoitajan vastuulle.

Vuonna 2015 voimaan astuneen perhehoitolain myötä perhehoidon mahdollisuudet vastata erilaisiin hoidon, hoivan ja huolenpidon tarpeisiin monipuolistuivat merkittävästi. Perhehoito on hoidon ja huolenpidon järjestämistä yksityiskodissa – se toteutuu joko perhehoitajan kodissa (perhekoti) tai hoidettavan kotona. Perhehoito voi olla osa- tai ympärivuorokautista. Kestoltaan perhehoito voi olla lyhytaikaista, eli esimerkiksi omaishoitajan vapaan mahdollistavaa sijaishoitoa, tai pitkäaikaista, jolloin perhehoidossa oleva lapsi, nuori tai aikuinen saa hoivaa ja huolenpitoa vuosien ajan.

Perhehoito on lastensuojelun ensisijainen sijaishuollon muoto silloin, kun se on lapsen edun mukaista. Kulu- neen vuosikymmenen aikana myös ikäihmisten palveluita koskevassa lainsäädännössä ja suosituksissa on painotettu, että palvelut tulee ensisijaisesti toteuttaa ikäihmisen omassa kodissa tai kodinomaisessa asuin- paikassa, kuten perhehoidossa.

Lastensuojelun perhehoidon ja ikäihmisten perhehoidon lisäksi perhehoitoa käytetään asumisen ja tuen jär- jestämiseksi henkilöille, jotka tarvitsevat erityistä tukea vammaisuuden tai psyykkisen sairauden vuoksi. Ly- hytkestoisella perhehoidolla tuetaan vammaisten lasten hyvinvointia ja kehitystä sekä vanhempien jaks- mista. Muun muassa neuropsykiatrisia vaikeuksia kokevat lapset tarvitsivat tämänhetkistä huomattavasti enemmän lyhytkestoista perhehoitoa.

Perhehoidon kehittämiselle ja lisäämiselle on Suomessa ilmeinen tarve. Tämä edellyttää perhehoitajan toi- mintaedellytysten turvaamista, jotta perhehoito voi olla todellinen vaihtoehto sitä tarvitsevien lasten,

nuorten ja aikuisten erilaisissa tarpeissa. Perhehoitajien toimeentulo tulee varmistaa myös tilanteissa, joissa esimerkiksi perhehoitosijoitus päättyy ennakoimattomasti tai suunniteltu lyhytaikaisjakso peruuntuu. Perhehoitotehtävän ja sosiaaliturvan joustava yhdistäminen mahdollistaa muun muassa niin sanottujen kiertävien perhehoitajien toimimisen omaishoitoperheiden tukena.

Vuonna 2020 käynnistyi sosiaali- ja terveysministeriön johdolla sosiaaliturvauudistus, jonka tavoitteena on sosiaaliturvan rakenteellinen ja toiminnallinen kehittäminen. Tämä kehittämistyö antaa mahdollisuuden parantaa myös perhehoitajien sosiaaliturvaa. Koska perhehoitajien sosiaaliturva on monisäikeinen kokonaisuus, Perhehoitoliiton näkemyksen mukaan tarvitaan perhehoitoon perehtynyt sosiaali- ja terveysministeriön nimeämä selvityshenkilö, jonka tehtävänä olisi paikantaa keskeiset puutteet ja ratkaisuehdotukset.

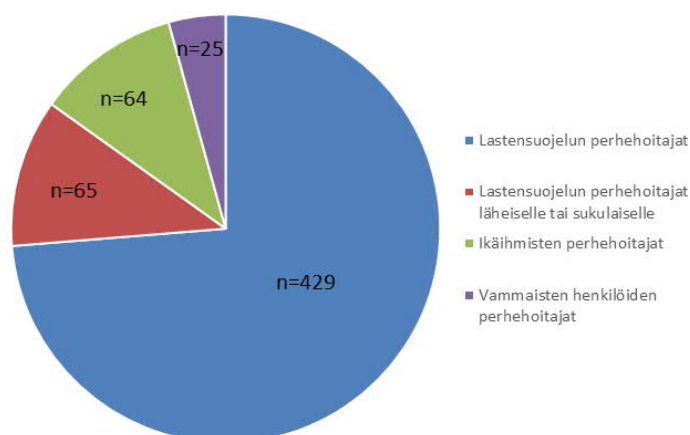
Perhehoitoliitto toteutti perhehoitajille suunnatun sosiaaliturvakyselyn syyskuussa 2020. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää toimeksiantosopimussuhteisten perhehoitajien sosiaaliturvaan ja toimeentuloon liittyviä kokemuksia ja tarkentaa sosiaaliturvan parantamiseen liittyviä tarpeita. Kysely toteutettiin SurveyPal-alustalla, ja siihen vastasi yhteensä 583 henkilöä.

Kyselyn tuloksia arvioitaessa on muistettava, etteivät kyselyn vastaukset edusta koko perhehoitajien joukkoa. Aihe myös todennäköisesti houkutteli vastaamaan erityisesti niitä perhehoitajia, joille perhehoito on ensisijainen toimeentulon muoto. Määrällisten tietojen lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus kuvata kokemuksiaan avovastauksissa, jotta yksilölliset tilanteet saatiin näkyviksi.

Tässä raportissa perhehoitajuuteen liittyviä erilaisia toimeentuloaasteita on pyritty lähestymään ratkaisukeskeisesti. Katsaus ei ole tyhjentävä, mutta tarjoaa runsaasti tietoa ja konkreettisia ratkaisuehdotuksia perhehoitajien sosiaaliturvasta käytävän keskustelun tueksi.

## 2. Vastaajien taustatiedot

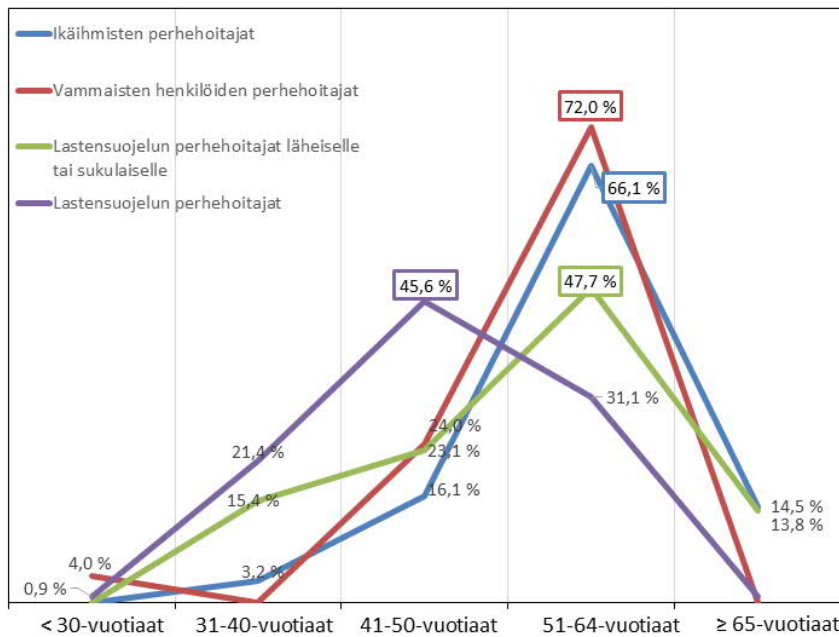
Kyselyyn vastanneet (N=583) luokiteltiin 1) lastensuojelun perhehoitajiin (toimii perhehoitajana muulle kuin läheiselle tai sukulaiselle), 2) lastensuojelun perhehoitajiin läheiselle tai sukulaiselle, 3) vammaisten henkilöiden perhehoitajiin ja 4) ikäihmisten perhehoitajiin. Osalla perhehoitajista oli hoidossa eri perhehoidon ryhmään kuuluvia henkilöitä, mutta kukin perhehoitaja luokiteltiin vain yhteen ryhmään. Lastensuojelun perhehoitajat ja läheistään tai sukulaistaan hoitavat perhehoitajat luokiteltiin erikseen, koska tehtävään valikoidutaan eri perustein.



Kuvio 1. Kyselyyn vastaajat perhehoidon ryhmän mukaan.

Suurin vastaajaryhmä (73 %) koostui lastensuojelun perhehoitajista (kuvio 1). Kaksi kolmasosaa kaikista vastaajista oli toiminut perhehoitajana vähintään viisi vuotta; lastensuojelun perhehoitajilla osuus oli 73 prosenttia, vammaisten henkilöiden sekä läheiselle tai sukulaiselle toimivilla lastensuojelun perhehoitajilla noin 50 prosenttia ja ikäihmisten perhehoitajilla 24 prosenttia.

Lastensuojelun perhehoitajista lähes puolet oli iältään 41–50-vuotiaita. Muissa perhehoidon ryhmissä suurin ikäryhmä oli 51–64-vuotiaat (kuvio 2). Hieman vajaalla 90 prosentilla oli ammatillinen tai korkeakoulututkinto, joskin vaihtelua oli hieman perhehoitajien ryhmien välillä (ikäihmisten perhehoitajat 73 %, vammaisten henkilöiden perhehoitajat 92 %).

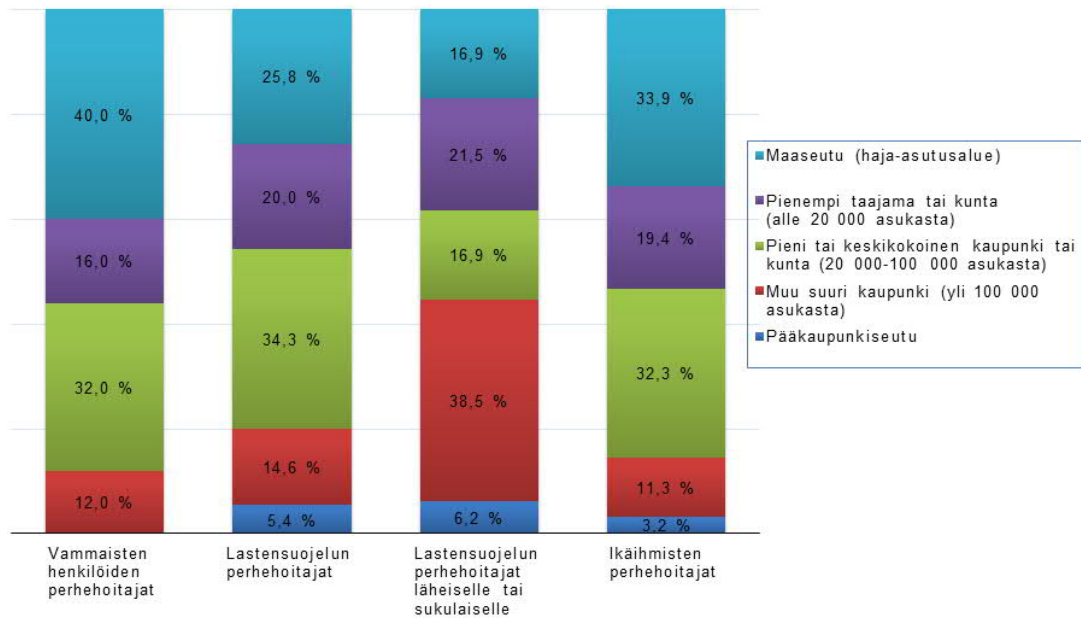


Kuvio 2. Kyselyyn vastanneet perhehoitajat ikäluokittain perhehoidon ryhmän mukaan.

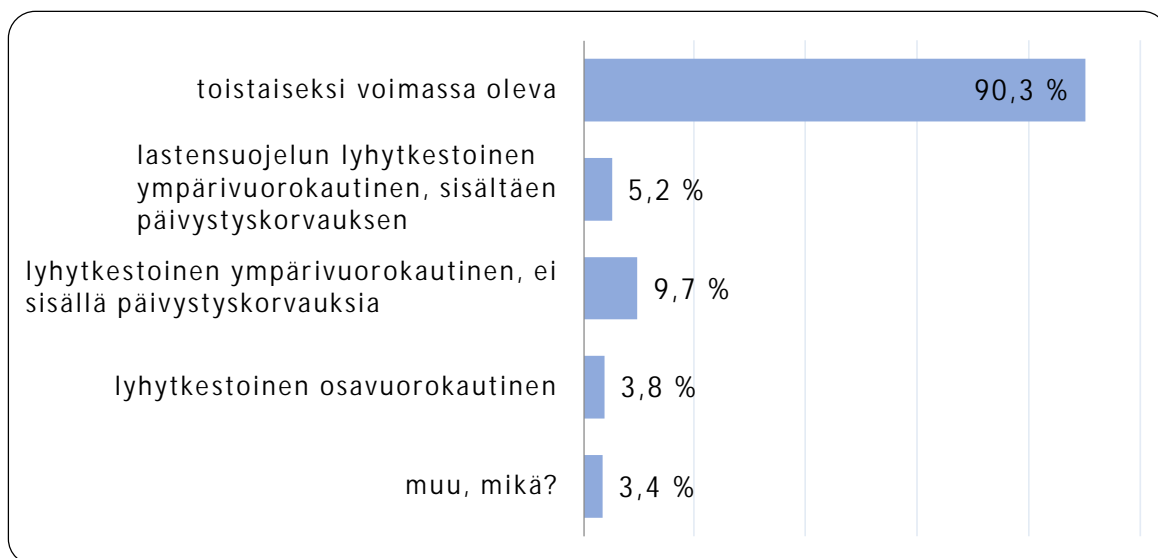
Lähes neljä viidesosaa kaikista vastaajista toimi yhdessä puolison tai toisen aikuisen kanssa perhehoitajana. Tarkasteltaessa perhehoitajien ryhmiä erikseen lastensuojelun perhehoitajilla (87 %) ja lastensuojelun perhehoitajana läheiselle tai sukulaiselle toimivilla (75 %) toisen kanssa toimiminen oli huomattavasti yleisempää kuin ikäihmisten (32 %) ja vammaisten henkilöiden perhehoitajilla (44 %), joista valtaosa toimi yksin.

Noin kolmasosa kaikista vastanneista asui pienessä tai keskikokoisessa kaupungissa, neljäsosa maaseudulla, viidennes pienessä taajamassa ja viidennes pääkaupunkiseudulla tai suuressa kaupungissa. Kuviossa 3 on esitetty eri ryhmien asuinpaikkatiedot.

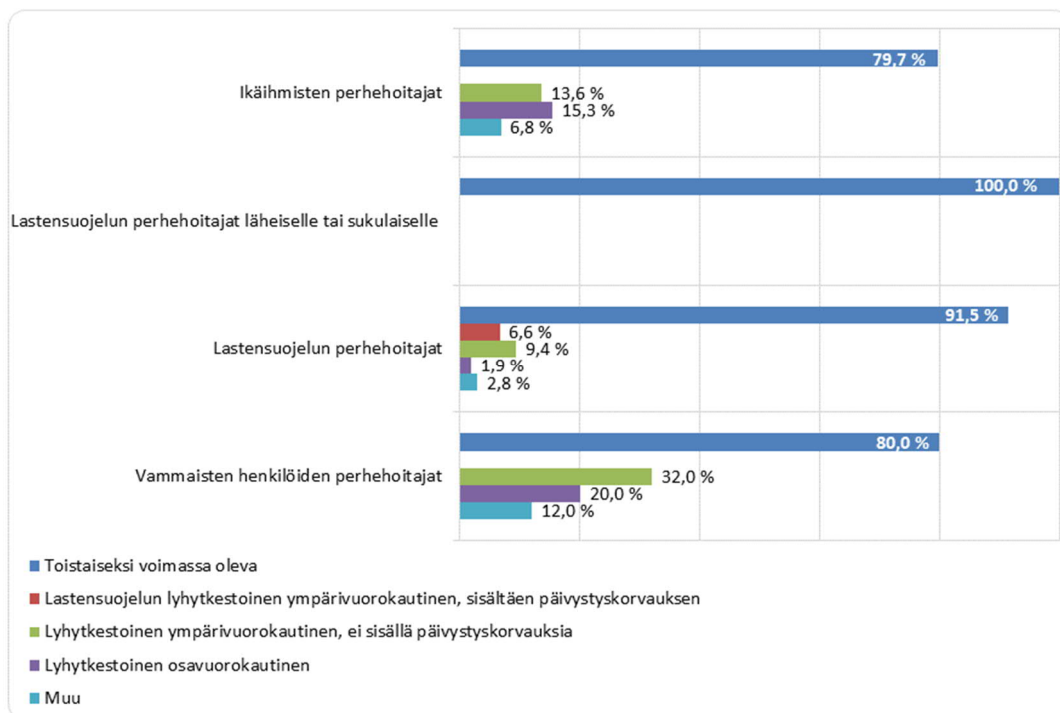
Kuvio 3. Asuinpaikka perhehoidon ryhmän mukaan jaoteltuna.



90 prosentilla kaikista vastaajista oli toistaiseksi voimassa oleva toimeksiantosopimus. Lisäksi osa perhehoitajista teki pitkäaikaisen perhehoidon lisäksi lyhytkestoista ympärivuorokautista tai osavuorokautista perhehoitoa. Kuviossa 4 on esitetty toimeksiantosopimuksen muoto kaikilla vastaajilla ja kuviossa 5 perhehoitajaryhmittäin. Vain 10 henkilöä (noin 2 %) ilmoitti toimivansa toiminimellisenä toimeksiantosuhteisena perhehoitajana.



Kuvio 4. Toimeksiantosopimusten muoto, kaikki vastaajat, luvut ovat sisäkkäisiä.



Kuvio 5. Toimeksiantosopimusten muoto perhehoidon ryhmän mukaan, luvut ovat sisäkkäisiä.

### 3. Perhehoito ja kodin ulkopuolinen työ

Lastensuojelun perhehoitajana läheiselle tai sukulaiselle toimivia lukuun ottamatta reilusti yli puolet (58–76 %) vastaajista ilmoitti työllistytävänsä päätoimisesti perhehoitajana. Noin puolet toisen aikuisen kanssa toimivien ikäihmisten (n=20) ja vammaisten henkilöiden (n=11) perhehoitajien puolisoista toimi päätoimisena perhehoitajana. Lastensuojelun perhehoitajien (n=369) ja lastensuojelun perhehoitajana läheiselle tai sukulaiselle toimivien kohdalla yleisintä oli, että puoliso tai perheen toinen aikuinen työllistyi päätoimisesti muussa kuin perhehoitajan tehtävässä (51–63 %). Lisäksi lastensuojelun perhehoitajana läheiselle tai sukulaiselle toimivien ja ikäihmisten perhehoitajien puolisoista kolmasosa oli eläkkeellä. Kuviossa 6 on esitetty perhehoitajien vastausten jakautuminen kaikilla vastaajien joukossa ja taulukossa 1 perhehoitoryhmittäin. Taulukossa 2 on esitetty vastaavat tiedot perheen toisen aikuisen osalta.



Kuvio 6. Perhehoidon ja työn yhdistäminen, kaikki vastaajat (n=582)

Taulukko 1. Perhehoidon ja työn yhdistäminen, kyselyyn vastanneet perhehoitajat.

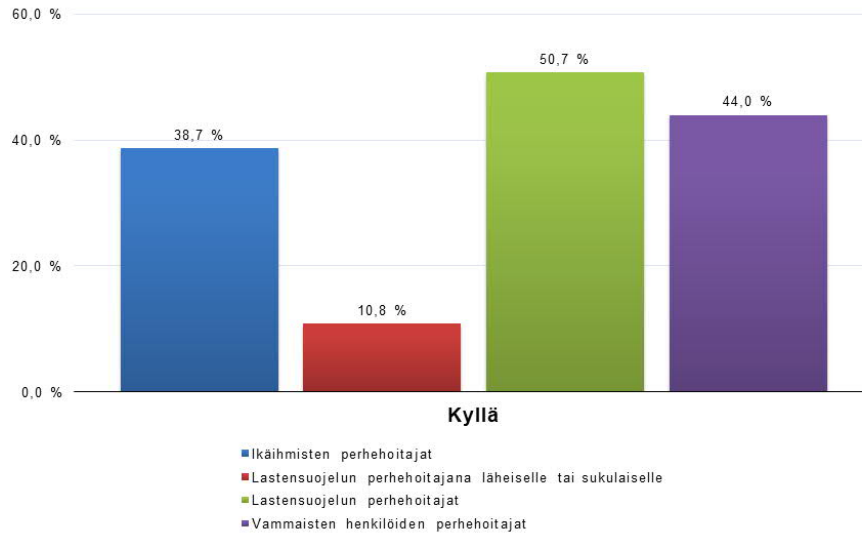
	Ikäihmisten perhehoitajat	Lastensuojelun perhehoitajana läheiselle tai sukulaiselle	Lastensuojelun perhehoitajat	Vammaisten henkilöiden perhehoitajat
Työllistyn päätoimisesti perhehoitajana	59,7	10,8	58,1	76,0
Työllistyn päätoimisesti muussa kuin perhehoitajan tehtävässä	9,7	41,5	22,6	8,0
Työllistyn osa-aikaisesti muussa kuin perhehoitajan tehtävässä	3,2	7,7	6,8	4,0
Teen perhehoidon lisäksi keikkatyötä/satunnaisia työvuoroja/yritystoimintaa	17,7	7,7	9,4	32,0
Teen lyhennettyä työaika perhehoitajuuden vuoksi	0,0	9,2	4,2	0,0
Olen perhevapaalla	0,0	4,6	3,3	0,0
Olen opintovapaalla	0,0	3,1	1,6	0,0
Olen työttömänä	1,6	6,2	3,8	4,0
Olen vuorotteluvapaalla	0,0	0,0	0,5	0,0
Olen eläkkeellä	17,7	21,5	0,9	0,0
Olen työkyvyttömyyseläkkeellä	3,2	1,5	1,4	0,0

Taulukko 2. Perhehoidon ja työn yhdistäminen vastaajan perheen toisen aikuisen osalta.

	Ikäihmisten perhehoitajat (n=20)	Lastensuojelun perhehoitajana läheiselle tai sukulaiselle (n=49)	Lastensuojelun perhehoitajat (n=369)	Vammaisten henkilöiden perhehoitajat (n=11)
Työllistyy päätoimisesti perhehoitajana	50,0	6,1	24,1	54,5
Työllistyy päätoimisesti muussa kuin perhehoitajan tehtävässä	25,0	51,0	62,6	18,2
Työllistyy osa-aikaisesti muussa kuin perhehoitajan tehtävässä	0,0	2,0	2,2	18,2
Tekee perhehoidon lisäksi keikkatyötä/satunnaisia työvuoroja/yritystoimintaa	5,0	2,0	4,3	18,2
Tekee lyhennettyä työaika perhehoitajuuden vuoksi	0,0	0,0	0,5	2
On perhevapaalla	0,0	0,0	0,5	0,0
On opintovapaalla	0,0	0,0	3,0	0,0
On työttömänä	5,0	2,0	3,8	4
On vuorotteluvapaalla	0,0	0,0	0,5	0,0
On eläkkeellä	35,0	34,7	5,1	9,1
On työkyvyttömyyseläkkeellä	0,0	4,1	1,1	0,0

Palkkatyöstä irtisanoutuminen on melko yleistä perhehoitajien keskuudessa. Kaikista vastaajista 44 prosenttia kertoi, että on joko hän itse tai talouden toinen perhehoitaja oli irtisanoutunut palkkatyöstä perhehoitajan

tehtävän vuoksi. Lastensuojelun perhehoitajilla osuus oli keskiarvoa korkeampi; joka toisessa sijaisperheessä perhehoitaja oli irtisanoutunut palkkatyöstä perhehoitajan tehtävän vuoksi. Ikäihmisiä ja vammaisia henkilöitä hoitavista perhehoitajista keskimäärin neljä kymmenestä kertoi irtisanoutuneensa palkkatyöstä.

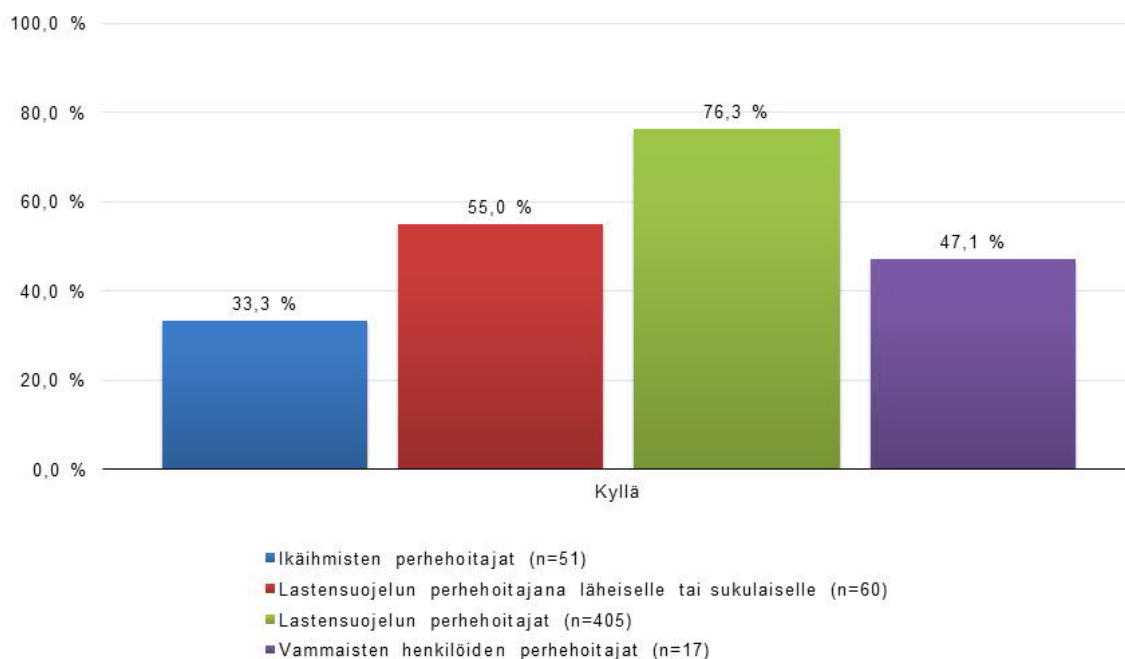


*Kuvio 7. Perhehoitajan tehtävän vuoksi palkkatyöstä irtisanoutuneiden perhehoitajien tai perheen toisten aikuisten osuudet perhehoitoryhmittäin.*

Lähes 70 prosenttia kaikista vastaajista kertoi, että heillä oli ollut tarve jäädä pois tai vähentää palkkatyötä sijoituksen alussa. Kuviossa 8 on esitetty vastausten jakautuminen perhehoitoryhmittäin. Yleisintä palkkatyön vähentäminen tai työstä poisjäänti sijoituksen alkuvaiheessa oli lastensuojelun perhehoitajilla ja perhehoitajana läheiselle tai sukulaiselle toimivilla. Molemmilla ryhmillä palkkatyön vähentäminen tai työstä poisjäänti sijoituksen alkuvaiheessa oli yleisempää kuin kokonaan palkkatyöstä irtisanoutuminen. Lastensuojelun perhehoitajana läheiselle tai sukulaiselle toimivista yli puolet ja lastensuojelun perhehoitajista kolme neljäsosaa oli vähentänyt työntekoaan tai jäänyt pois työstä sijoituksen alussa. Vastaavasti heistä perhehoitotehtävän takia oli kokonaan irtisanoutunut 11 prosenttia ja 51 prosenttia (ks. kuvio 7).

Ikäihmisiä ja vammaisia henkilöitä hoitavat perhehoitajat kertoivat, että irtisanoutumisen lisäksi muita järjestelyjä vapaan järjestämiseksi perhehoitajan tehtävään ryhtyessä olivat palkaton vapaa, kertyneiden lomien pitäminen ja sen jälkeen palkattoman vapaan ottaminen, vuorotteluvapaa sekä työajan lyhentäminen ja sovittelu perhehoidon kanssa.

Lastensuojelun perhehoitajien (mukaan lukien läheistään tai sukulaistaan hoitavat) vastauksissa nousi esiin hoitovapaa-aikeuden käyttämisen lisäksi palkaton vapaa, vuorotteluvapaa ja irtisanoutuminen. Myös lomapäiviä, opintovapaa, osa-aikatoihin ja etätöihin siirtymistä sekä näiden yhdistelmiä oli käytetty lapsen kotihoidon järjestämiseksi. Kahden perhehoitajan perheessä kotona oloa on vuoroteltu aikuisten kesken monin edellä mainituin variaatioin. Vastauksissa nousi esiin lapsen sijoittamisen aikataulun ja vapaan järjestämisen yhteensovittamisen vaikeus. Sosiaalityön prosessi koettiin ennakoimattomaksi, mikä aiheutti muun muassa irtisanoutumista ja palkattomalle vapaalle jäämistä ennen kuin perhesijoitus toteutui.



Kuvio 8. Palkkatyön vähentäneiden tai sijoituksen alkuvaiheessa työstä pois jääneiden osuudet perhehoitoryhmittäin.

### Syitä palkkatyöstä irtisanoutumiseen

Ikäihmisiä ja vammaisia henkilöitä hoitavat perhehoitajat mainitsivat palkkatyöstä irtisanoutumispäätöksen syyksi muun muassa arvoalinnan eli halun hoitaa ikäihmisiä tai vammaisia henkilöitä omien arvojensa mukaisesti. Lisäksi mahdollisuus toimia itsenäisesti ja vapaammin, halu elämänmuutokseen ja merkityksellisempään työhön ja tehtävän sitovuus nousivat esiin vastauksissa. Vammaisia henkilöitä hoitavien perhehoitajien vastauksissa nousi esiin lisäksi se, että aiempi työ koettiin raskaaksi. Myös mahdollisuus hoitaa kotona omat lapset ja samalla hyödyntää ammatillista osaamista nousi esiin.

Lastensuojelun perhehoitajat (mukaan lukien läheistään tai sukulaistaan hoitavat) kuvasivat irtisanoutumisen syyksi myös sen, että haluavat työllistyä perhehoitajan tehtävässä ja toimia perhehoitajana useammalle lapselle. Vastauksissa nousi esiin, että joillekin on sujuva arki huomioiden taloudellisesti kannattavampaa toimia perhehoitajana. Myös puolison tulot mainittiin perheen riittävän toimeentulon turvaajana.

Vastaajat toivat irtisanoutumisten yhteydessä esiin sijoittajan vaatimuksen hoitaa lasta kotona ensimmäisen vuoden ajan tai pidempään. Työn ja perhehoitajuuden yhteensovittamisen vaikeutena tuotiin esiin työnantajan joustamattomuus vapaan myöntämisessä sekä se, ettei yrittäjyyden ja perhehoitajuuden yhteensovittaminen onnistunut. Muuta työtä perhehoitajan tehtävän rinnalle toivovat kokivat perhehoitajan tehtävän vaativuuden ja palveluiden puutteen esteeksi. Myös esimerkiksi vuorotyön ja perhehoitajan tehtävän yhteensovittaminen koettiin vaikeaksi. Lyhytaikaista perhehoitoa tekevät nostivat esiin sijoitusten ennakoimattomuuden esteeksi työhön hakeutumiselle.

Lastensuojelun perhehoitajien irtisanoutumisen taustalla oli myös sijoitetun lapsen erityishoidon tarve, jolloin työssäkäynti koettiin mahdottomana tai raskaana. Hoitoisuuden lisäksi lapsen ikä sijoitettaessa vaikutti halun jäädä hoitamaan lasta kotiin. Arjen helpottaminen ja oman jaksamisen turvaaminen mainittiin myös.

*“(Kodin ulkopuolinen) hoitotyö ei vastannut arvojeni.”*

*“Tätä perhehoitajan ja entistä työtäni ei voinut tehdä rinnakkain. Piti valita jompikumpi, ja otin todella ison taloudellisen riskin!”*



Irtisanoutumiseen liittyviä taloudellisia kysymyksiä

Palkkatyöstä irtisanoutuminen ja siirtyminen toimimaan toimeksiantosopimus pohjaisesti herättää erilaisia toimeentuloon liittyviä kysymyksiä. Ikäihmisiä hoitavat perhehoitajat mainitsivat pohtineensa päätöstä tehdessään muun muassa, tuleeko perhehoitajana toimeen, onko hoidettavia tarpeeksi riittävän ansion varmistamiseksi, tuleeko pienemmällä ansiolla toimeen, miten käy sijoituksen päättyessä ja millainen on perhehoitajan työttömyysturva. Osa perhehoitajista oli hankkinut tehtävää varten suuremman asunnon, ja siitä aiheutui heille sekä kustannuksia että taloudellista huolta.

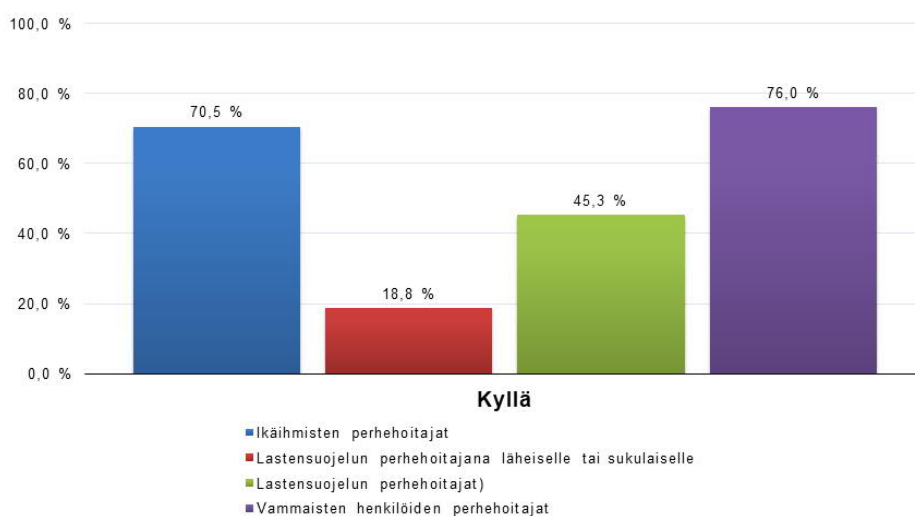
Lastensuojelun perhehoitajien vastauksissa nousi esiin tarve useampaan sijoitukseen, jotta perheen toimeentulo olisi turvattu. Myös palkkion pienuus mainittiin huolena. Perhehoitajat pohtivat irtisanoutuessaan myös sitä, toteutuvatko suunnitellut sijoitukset, saavatko he lisää sijoitettuja lapsia ja miten perhe tulee toimeen sijoitusten välisen ajan.

Kaikkien perhehoidon muotojen perhehoitajien vastauksissa taloudellisten riskien pohtimisen lisäksi oli myös mainintoja, että irtisanoutuminen oli tietoinen valinta eikä raha merkitse kaikkea.

## 4. Hoitopalkkion ennakoimattomat muutokset aiheuttavat ongelmia

Perhehoidon hoitopalkkioiden ennakoimaton putoaminen voi johtua esimerkiksi toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta tai purkamisesta, perhehoitojakson / -päivän peruuntumisesta tai keskeytymisestä ja perhehoitajan sairastumisesta. Perhehoitolaissa toimeksiantosopimuksen irtisanomisajaksi on säädetty kaksi kuukautta. Tästä huolimatta osassa perhehoidon toimintaohjeita on määritetty, että hoitopalkkiot päättyvät tai alenevat heti tai esimerkiksi kahden viikon kuluttua perhehoidossa olleen henkilön muutettua pois perhehoidosta.

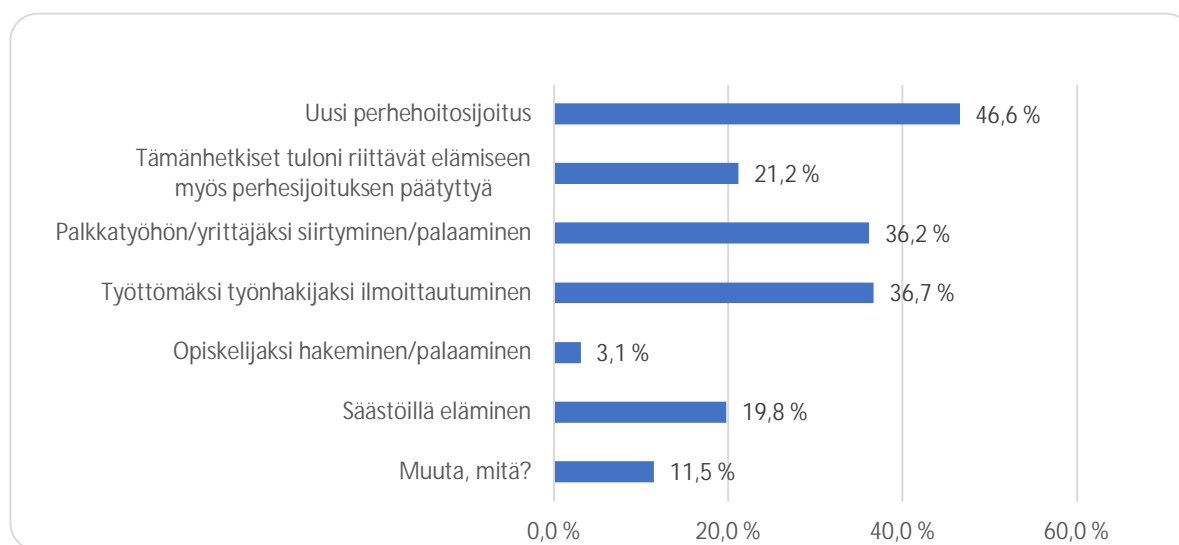
Noin kolmella neljäsosalla ikäihmisiä tai vammaisia henkilöitä hoitavista perhehoitajista hoitopalkkiot olivat pudonneet ennakoimattomasti jossain vaiheessa (kuvio 9). Tämä oli johtunut muun muassa hoidettavan perhehoidon tarpeen loppumisesta (hoidettavan kunnon huononeminen, kuolema), perhehoidosta pois siirtyneen henkilön tilalle ei ollut saatu uutta hoidettavaa, hoidettava oli tarvinnut pidempiaikaisesti sairaalahoitoa, lyhytkestoisin jakso oli peruuntunut tai perhehoitaja itse oli sairastunut. Korona-epidemian vaikutus näkyi vastauksissa, sillä useilla alueilla perhehoidon lyhytaikaisjaksot ja osavuorokautinen perhehoito keskeytyivät kokonaan epidemian puhjettua.



Kuvio 9. Onko sinulla tai talutesi toisella perhehoitajalla ollut perhehoitajan tehtävässä tilanteita, joissa perhehoitajan palkkiotulot ovat ennakoimattomasti pudonneet?

Lastensuojelun perhehoitajista lähes joka toisella hoitopalkkiot olivat pudonneet ennakoimattomasti, mutta läheiselle tai sukulaiselle perhehoitajana toimivista vain vajaalla viidenneksellä (kuvio 9). Lastensuojelun perhehoitajien (mukaan lukien läheistään tai sukulaistaan hoitavat) ennakoimattomien hoitopalkkioiden puuttomisten taustalla olivat muun muassa muutokset lapsen hoidettavuuden arvioinnissa, sijaishuoltoapaikan muutokset, sijoitusten välisen ajan pitkittyminen, perhehoitajan sairastuminen, viivästykset palkkioiden maksussa ja eri syiden yhdistelmät. Perhehoitajina läheiselleen tai sukulaiselleen toimivat kokivat tulojen pudonnan ennakoimattomasti myös tilanteessa, jossa perhehoitajuus päättyi perhehoitajan ryhtyessä lapsen oheishuoltajaksi. He kuvasivat vastauksissaan myös sopimuksen noudattamatta jättämisistä ja toimeksiantosopimuksen puuttumista erityisesti sijoituksen ensimmäisen vuoden ajalta.

Kuviossa 10 on esitetty kaikkien vastaajien vastausten jakautuminen kysymykseen "Jos perhehoitosijoitus purkautuisi ennakoimattomasti, mitä se merkitsisi taloudellesi? Mistä taloudellinen turva muodostuisi?".



Kuvio 10. Mistä perhehoitaja arvioi taloudellisen turvan muodostuvan perhehoitosijoituksen päättyessä ennakoimattomasti (n=575).

Seuraavalla sivulla kuviossa 11 on esitetty vastaavat tiedot perhehoitajaryhmittäin. Läheis- tai sukulaissijoituksen päättyessä vain 6 prosenttia perhehoitajista arveli jatkavansa perhehoitajana. Yli puolet heistä arvioi, että nykyiset tulot riittäisivät sijoituksen päättyttyä. Muissa perhehoidon ryhmissä yleisin vastaus oli uusi perhehoitosijoitus.

Kuvio 11. Mistä perhehoitaja arvioi taloudellisen turvan muodostuvan perhehoitosijoituksen päättyessä ennakoimattomasti perhehoitajaryhmittäin.

Kaksi kolmasosaa vastaajista arvioi, ettei sijoitusten ennakoimattomilla päättymisillä olisi vaikutusta asumiseen. Vajaa viidesosa ilmoitti, että ratkaisu voisi olla muutto pienempään ja/tai edullisempaan asuntoon tai asuntolainan hakeminen tai uudelleenjärjestely. Noin 7 prosenttia vastaajista arveli, että hakisi asumistukea.

Vammaisia henkilöitä hoitavat perhehoitajat toivat esiin ratkaisuuina uusien toimeksiantojen saamisen, muut työt keikkalaisena, kulujen vähentämisen sekä velan ottamisen ja velan lyhennysvapaista sopimisen pankin kanssa.

Lastensuojelun perhehoitajat (mukaan lukien läheistään tai sukulaistaan hoitavat) mainitsivat, ettei yhden lapsen hoitopalkkio riittä turvaamaan toimeentuloa eli työn tekeminen osa-aikaisesti tai päätoimisesti on

edellytys jo perhehoidon aikana. Töihin paluu joko osa-aikaisesti tai päätoimisesti nähtiin mahdollisuutena, mutta vastauksissa tulivat esiin monet työllistymistä edistävät tai estävät tekijät, muun muassa perhehoitajan koulutustaso, alan työllisyystilanne, työmarkkinoilta poissaoloaika, perhehoitajan ikä ja olemassa oleva työpaikka, johon palata. Toisaalta vastauksissa nousi esiin myös vaihtoehdottomuus sijoituksen päättyessä, kuten sosiaalietuuksiin turvautuminen tai kokemus siitä, että sijoituksen päättyminen romuttaisi talouden. Oman talouden sopeuttaminen aina muuttuneeseen tilanteeseen nimettiin myös vaihtoehdoksi.

Lastensuojelun perhehoitajat toivat esiin tarpeen muuttaa asumisjärjestelyjä sijoituksen päättyessä, jos sijoitettuja lapsia varten on hankittu lisätilaa. Muutoksen tarvetta ei välttämättä koettu, jos perhehoitajana toimimisen mahdollistavat tilat ovat olleet jo olemassa. Vastauksissa tuli esiin myös tavanomainen elämäntilanteeseen liittyvä asumisjärjestelyjen muutoksen tarve tilanteessa, jossa biologiset ja sijoitetut lapset aikuistuvat.

*“Haja-asutusalueella ei niin vain myydä yhtään taloa, saati sitten suurta kotia.”*

*“Asunovelka suuresta talosta pian maksettu, muuta velkaa on.”*

## 5. Perhehoitaja ja sosiaalietuudet

Noin kaksi kolmasosaa kaikista vastaajista ilmoitti, etteivät hoitopalkkio tai kustannusten korvaukset ole vaikuttaneet sosiaalietuuksien saamiseen tai etuuden suuruuteen (taulukko 3). Vammaisia henkilöitä hoitavista perhehoitajista yli puolet ja ikäihmisten perhehoitajista noin viidesosa kertoi perhehoidosta saatujen tulojen vaikuttaneen sosiaalietuuksiin, merkittävimmin sairausetuuksiin ja työttömyysetuuteen. Sen sijaan lastensuojelun perhehoitajista 62 prosenttia kertoi, ettei hoitopalkkio ole vaikuttanut heidän sosiaalietuuksiinsa. Noin joka kymmenennen lastensuojelun perhehoitajan kohdalla vaikutuksia oli ollut opintotukeen. Vaikutus kohdistuu joko perhehoitajan omaan tai hänen biologisen lapsensa opintotukeen.

Taulukko 3. Hoitopalkkion vaikutukset perhehoitajan ja/tai hänen perheenjäsenensä hakemiin sosiaalietuuksiin.

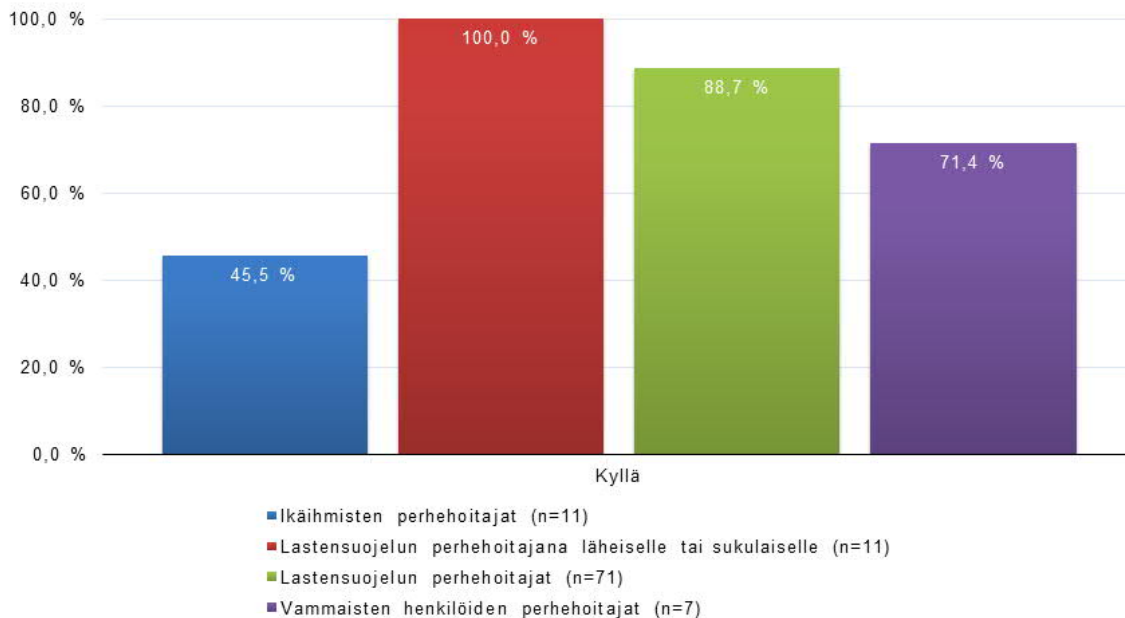
**TOIMEENTULO JA ERI ETUUKSET - Mihin sinun ja/tai perheenjäsenesi sosiaalietuuksiin perhehoitajan tehtävästä saadut tulot (hoitopalkkio ja kulukorvaukset) ovat vaikuttaneet? (Vastaukset ovat sisäkkäisiä, %)**

	Ikäihmisten perhehoitajat (n=60)	Lastensuojelun perhehoitajana läheiselle tai sukulaiselle (n=63)	Lastensuojelun perhehoitajat (n=414)	Vammaisten henkilöiden perhehoitajat
Ei mihinkään	51,7	76,2	62,1	44,0
Asumisen tuet (yleinen asumistuki, eläkkeensaajan asumistuki, sotilasavustuksen asumisavustus, opintotuen asumislisä)	5,0	6,3	2,7	4,0
Sairausetuudet (esim. sairauspäiväraha, osasairauspäiväraha, kuntoutustuki)	20,0	6,3	8,2	28,0
Työttömyystuki (työttömyyspäiväraha, työmarkkinatuki, eläketuki)	16,7	3,2	9,4	16,0
Vanhempainetuudet (äitiysraha, isyysraha, vanhempainraha)	0,0	1,6	4,3	0,0
Lastenhoidon tuet (kotihoidontuki, yksityisen hoidon tuki, joustava/osittainen hoitoraha)	0,0	1,6	3,4	0,0
Opintotuki (esim. opintoraha opintorahan oppimateriaalillisä, opintorahan huoltajakorotus)	0,0	4,8	11,4	4,0
Elatusapu/Kelan elatustuki	0,0	3,2	0,2	4,0
Kansaneläke (työkyvyttömyyseläke, osatyökyvyttömyyseläke, vanhuuseläke, takuueläke)	1,7	3,2	2,2	0,0
Työeläke	16,7	3,2	2,9	0,0

Perhehoitajien vastausten perusteella palkkioiden vaikutukset sosiaalietuuksiin aiheuttivat vastaajien perheissä muutoksia siihen, kenelle palkkio kulloinkin maksetaan. Palkkion siirtämisellä ei ole kuitenkaan voitu ratkaista tilannetta, jossa perhehoitaja toimii yksin tai koko perheen tulot vaikuttavat muun muassa perhehoitajan lapsen opintotukeen. Perhehoitajan palkkion kerrottiin estäneen esimerkiksi osatyökyvyttömyyseläkkeelle jäämisen tulorajojen vuoksi.

Perhehoitajat nostivat esiin puutteena sen, ettei perhehoitotehtävää ja saatuja hoitopalkkioita huomioida työttömyysetuuden perusteena, mikäli perhehoitaja joutuu työttömäksi. Lisäksi oli mainintoja kustannusten korvausten vähentävästä vaikutuksesta sovitellun työttömyysetuuden suuruuteen. Sairauspäivärahan osalta kommentteina oli muun muassa se, ettei päätoimisesti toimineen perhehoitajan päivärahan suuruudessa ollut huomioitu hoitopalkkioita. Perusteena oli kerrottu, ettei perhehoidon hoitopalkkio ole ansiotuloa, joka huomioitaisiin päivärahan suuruutta määritettäessä. Ongelmia sairauspäivärahan kanssa oli syntynyt myös tilanteessa, kun kunta oli sovitusta poiketen maksanut sairausloman aikana hoitopalkkiot sairauslomalla olevalle perhehoitajalle puolison sijaan. Tämän takia sairauspäiväraha maksettiin vain vähimmäismääräisenä eikä vuosituloon perustuen.

Vajaa viidesosa kaikista vastanneista oli hakenut sairausloman ajaksi Kelan sairauspäivärahaa. Heistä lastensuojelun perhehoidossa (mukaan lukien läheiselle tai sukulaiselle toimivat) lähes kaikki perhehoitajat kertoivat perhehoidon jatkuneen perheessä sairausloman aikana (kuvio 12). Ikäihmisten perhehoitajista vajaa puolet ja vammaisia henkilöitä hoitavista noin kolme neljäsosaa kertoivat perhehoidon jatkuneen perheessä. Ikäihmisten perhehoidon pienempää osuutta saattaa selittää osaksi sen, että osa toimi kiertävänä perhehoitajana.



Kuvio 12. Perhehoidon jatkuminen perheessä sairausloman aikana perhehoitoryhmittäin.

Muutama sairauslomalla olleista (n=11) ikäihmisiä hoitavista ja (n=7) vammaisia henkilöitä hoitavista perhehoitajista kertoi, että hoidettavien hoito oli järjestetty perhehoitajan sairausloman aikana perheessä joko sijaisten tai puolison avulla. Muutama vastaaja toi esiin, että hoidettavat olivat siirtyneet sairausloman ajaksi varahoitopaikkaan toiseen perhekotiin tai hoivayksikköön.

Sairausloman mahdollistamiseksi ikäihmisiä ja vammaisia henkilöitä hoitavat perhehoitajat esittivät, että sijaisen saaminen sairausloman ajaksi olisi helpompaa, käytettävissä olisi aina sama sijainen ja kotiin saisi osaa-aikaista apua. Jos perhehoitaja järjestää itse sijaisen, taloudellisen tuen toivottiin olevan riittävän suuri, jotta sijaisen palkkaaminen olisi mahdollista. Lyhytaikaisessa perhehoidossa toiveena oli saada hoitopalkkio päiviltä, joille perhehoitoa oli etukäteen sovittu ennen sairauslomaa. Osalla perhehoitajista sijoittaja ei ilmeisesti maksanut hoitopalkkiota karenssipäivien ajalta, ja siihen toivottiin muutosta. Vammaisia hoitavien perhehoitajien vastauksissa nousi esiin myös ehdotus Kelan omavastuuajan lyhentämisestä. Myös Kelan sisäiseen ohjeistukseen toivottiin parannusta, jotta päätökset menisivät oikein. Perhehoitajille toivottiin myös mahdollisuutta osasairauspäivärahaan.

Lastensuojelun perhehoitajat (mukaan lukien läheiselle tai sukulaiselle toimivat) kertoivat sekä hoitaneensa sairauslomallaan itse perhehoitajan tehtävää voimiensa mukaan että puolison tai muiden läheisten ottaneen tehtäviä vastuulleen. Perhehoitajat toivoivat, että läheisten panosta korvattaisiin taloudellisesti esimerkiksi kustannusten korvauksilla tai ansionmenetykskorvauksilla. Sijoitettujen lasten hoitoa järjestettiin myös toisessa sijaishuolto paikassa tai perhehoitajan itsensä tai sijoittajan järjestämänä osavuorokautisen sijaishoitajan avulla perheessä. Vastauksissa tulivat myös esiin kokemukset siitä, ettei perhehoitajalla ole tosiasiallista mahdollisuutta sairauslomaa, ellei hän ole sairaalahoidossa.

Lastensuojelun perhehoitajat olisivat toivoneet sairausloman mahdollistamiseksi kotiapua kodinhoidollisiin tehtäviin ja lastenhoidon järjestämistä joko perhehoitajan kotiin tai sijaishoitajan avulla. Vastauksissa nousi

esiin toive, että perhehoitajan sairastumiseen olisi varauduttu suunnittelemalla tukitoimia ennakkoon, kuten suunnittelemalla etukäteen varahoidon järjestäminen esimerkiksi tuttuun hoitopaikkaan. Lisäksi toivottiin selkeitä ohjeita, kuinka toimia sairastilanteissa avun saamiseksi. Lapsen kohdistuvana tukena toivottiin myös muun muassa tukea koulunkäyntiin ja tukihenkilöä. Perhehoitajat toivoivat myös taloudellista tukea palvelujen ostamiseen sekä sairauspäivärahan omavastuuajan poistamista ja päivärahan määräytymistä sekä palkkatulojen että perhehoidon palkkion perusteella.

*”Sijaistaja olisi oleellinen tuki. Miten sairastaa, jos asukkaat tarvitsevat ruokaa ja hoivaa.”*

*”Toivoisin sellaista tukea, että olisi mahdollisuus jäädä sairauslomalle ja tulisi taloudellisesti silti toimeen.”*

*”Toivoisin omavastuuajan lyhentämistä.”*

Työttömyysetuuden saamiseen liittyen kysyttiin, onko toiminut lyhytaikaisena tai kiertävänä perhehoitajana ja hakenut työttömyysetuutta. Kysymykseen vastasi 174 henkilöä, joista osa on todennäköisesti muita kuin kysymyksen kohdejoukkoon tarkoitettuja perhehoitajia. Vastanneista noin joka viides ilmoitti saaneensa työttömyysetuutta ja joka kymmenes soviteltua päivärahaa, mutta vastauksissa saattaa esiintyä päällekkäisyyttä. Työttömyysetuuden epäämisen syyksi yksi ikäihmisten perhehoitaja kertoi, että tulot olivat olleet liian suuret etuuden saamiseksi.

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevilta perhehoitajilta kysyttiin mahdollisista perhehoitotehtävän ja työkyvyttömyyseläkkeen yhdistämiseen liittyneistä haasteista. Muutama ikäihmisiä hoitavista perhehoitajista mainitsi, ettei erityisiä haasteita ole ollut. Moni kysymykseen vastaajista kuitenkin kertoi perhehoitotehtävän ja työkyvyttömyyseläkkeen yhdistämisen haasteista.

Lastensuojelun perhehoitajat (mukaan lukien läheiselle tai sukulaiselle toimivat) ovat ratkaisseet hoitopalkkion vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeeseen siten, että palkkiot ja kustannusten korvaukset menevät puolisolle. Sen myötä puolisolle tosin menee myös eläkekertymä.

Sijoittavan tahon tuki sosiaaliturvaan ja työelämään liittyvissä kysymyksissä

Perhehoitajien vastauksissa näkyi kokemus sijoittajalta saadun tuen, neuvonnan ja ohjauksen vähäisyydestä. Tällöin vastaajat ajattelivat asioiden selvittämisen olevan omalla vastuullaan. Kokemuksina sijoittajan ohjauksesta mainittiin muun muassa ennakoivalmennus, keskustelut perhetyöntekijän kanssa, perhehoidon toimintaohjeet, sosiaalityöntekijän antamat vastaukset kysymyksiin ja esitteet. Vastaajat kertoivat hakeneensa ja kokivat saaneensa tietoa esimerkiksi toisilta sijaisvanhemmilta, aluehallintovirastosta, Lapsiasiavaltuutetulta, Perhehoitoliitosta ja muista järjestöistä. Perhehoitajien tilanteet ovat erilaisia, eivätkä kaikki kokeneet sosiaaliturvaan ja työelämään liittyvää tietoa ajankohtaiseksi.

Sosiaaliturvaan ja työelämään liittyen vastauksissa toivottiin tietoa taloudellisen tuen mahdollisuuksista, perhehoitajuuden ja työelämän yhteensovittamisesta, verotuksesta ja perhehoitajan palkkion vaikutuksesta sosiaalietuuksiin. Kyselyssä nousivat esiin myös muut odotukset sosiaalitoimen tarjoamasta tuesta. Etenkin perhehoitajan taloudellisesta tuesta (palkkio, kustannusten korvaukset) toivottiin käytännönläheistä tietoa.

Lastensuojelun perhehoitajat toivoivat selkeää peruskoulutusta ja täydennyskoulutusta niin kasvatustehtäväänsä kuin omiin oikeuksiinsa ja asemaansa perhehoitajana. Vastauksissa nostettiin esiin koko perheen tilanteen huomioivan kasvatustyön tarve. Yhteistyöhön liittyen toivottiin tiiviimpää yhteydenpitoa, henkistä tukea, kuulumisten kysymistä ja käytännön asioiden järjestelyä. Sijoittajalta toivottiin koko perheen ja elämäntilanteen huomioimista yhteistyössä ja yksilöllisesti perhehoidon prosessin eri vaiheissa.

*“Ei mitään tukea.”*

*“Ennakkovalmennuksessa saatu tieto.”*

*“No eipä sijoittajalla ole ollut juurikaan tietoa näistä asioista.”*

*“Taloudellisia neuvoja olisin kaivannut lisää.”*

## 6. Perhehoitajien ajatuksia sosiaaliturvan kehittämisestä

Perhehoitajan sosiaaliturvan kehittämisehdotuksina perhehoitajat toivoivat työttömyysturvaa koskien, että perhehoito kerryttäisi työssäoloa, että työttömyysetuus olisi ansioperusteista ja että työttömyysturvaa olisi saatavissa silloin, kun hoidettavien määrä vähenee tai uusi sijoitus viivästyy. Moni vastaaja toivoi mahdollisuutta liittyä perhehoitajana toimiessaan työttömyyskassaan.

Perhehoitajat pitivät tärkeänä, että toimeksiantosopimuksessa määriteltyä irtisanomisaikaa noudatetaan, jotta perhehoitaja ehtii sopeuttaa taloutensa muuttuvassa tilanteessa. He toivoivat ansionmenetykskorvausta tilanteisiin, joissa perhehoitajan tehtävä edellyttää palkkatyöstä poissaoloa. Toisaalta toivottiin myös ratkaisuja perhehoitajuuden ja työssäkäynnin yhteensovittamisen sujuvoittamiseksi. Lastensuojelun perhehoitajien vastauksissa toivottiin perhehoitajuuden päättyessä sopeutusrahaa esimerkiksi puolen vuoden ajalta.

Perhehoitajat toivat esiin tarpeen luoda järjestelmä paikkaamaan ansion menetystä silloin, jos tulotaso ei yllä kokopäivätuloon.

Sairauspäivärahan maksamisen perusteeksi toivottiin perhehoidon palkkiota myös tilanteissa, joissa perhehoito ja palkkion maksu perhehoitajalle jatkuu. Sairausloman ajalle toivottiin palkkion maksamista myös silloin, kun lapsen hoito ei jatku sijaisperheessä. Aikuisia hoitavat perhehoitajat toivoivat korvausta menetyksistä hoitopalkkioista tilanteissa, joissa perhehoidossa oleva henkilö sairastuu ja perhehoito keskeytyy tai päättyy. Perhehoitajat toivoivat työsuhteen kaltaista oikeutta lomaan nykyisen vapaoikeuden lisäksi.

Läheistään tai sukulaistaan hoitavien perhehoitajien vastauksissa toivottiin, ettei perhehoitajan palkkio vaikuttaisi muun muassa asumis- tai kuntoutustukeen, jos kuntoutus jatkuu perhehoidosta huolimatta.

Lastensuojelun perhehoitajat toivoivat, että vapaan sijaistamisratkaisussa arvioitaisiin myös perheen muut kuin sijoitetut lapset. Vapaasta saatavan rahakorvauksen tulisi olla nimellisen korvauksen sijaan riittävän suuri, jotta sillä voisi ostaa lastenhoitoapua.

Perhehoitajat toivoivat kansallisesti yhtenäisiä käytäntöjä. Lastensuojelun perhehoitajat ja läheisiään tai sukulaisiaan hoitavat perhehoitajat näkivät sosiaaliturvasta tiedottaminen tärkeäksi. Perhehoidon palkkioihin ja kustannusten korvauksiin kohdistuvista toiveista nousivat esiin palkkioiden ja kustannusten korvausten erot sijoittajien kesken, ja tämä koettiin epäoikeudenmukaisiksi. Lastensuojelun perhehoitajien vastauksissa nousi esiin huoli palkkioiden riittävydestä ja siitä, aiheuttaako palkkioiden matala taso jo itsessään sosiaaliturvan tarvetta esimerkiksi tilanteissa, joissa hoidettavan hoito on niin vaativaa, että se vaatii kotihoitoa, mutta estää uudet sijoitukset. Vastauksissa nousi esiin myös lastensuojelun perhehoidon erityistilanteena esimerkiksi lastensuojeluilmoituksen selvittämisen tai rikostutkinnan aikaisen toimeentulon varmistaminen maksamalla palkkiota ja perimällä sitä tarvittaessa takaisin.

Lastensuojelun perhehoitajien vastauksissa nousi esiin toive tulokäsittelyn yhtenäistämisestä, koska nyt esimerkiksi kustannusten korvaus huomioidaan opintotukea haettaessa tulona, mutta ei muutoin.

Lastensuojelun perhehoitajat toivoivat terveydenhuollon palvelujen järjestämistä muun muassa siten, että perhehoitajalla olisi oikeus käyttää yksityisiä palveluita esimerkiksi muutamia kertoja vuodessa ja että terveydenhuolto sisältäisi hammashoidon.

Lastensuojelun perhehoitajilta tuli toivomus perhehoitajien mahdollisuudesta hakea aikuisopintorahaa erityisesti niissä tilanteissa, joissa perhehoitajan ura on loppusuoralla ja työllistyminen palkkatöihin vaatisi täydennys- tai lisäkouluttautumista.

Vammaisia henkilöitä hoitavat perhehoitajat toivat esiin perhehoitajan sosiaaliturvan kehittämisehdotuksina Iltta-, lauantai-, sunnuntai- ja yökorvausten maksamisen. Yhtenä ehdotuksena tuotiin esiin ratkaisu, jossa lyhytaikaista perhehoitoa tekevä perhehoitaja olisi työsuhteessa kuntaan.

## 7. Yhteenveto ja ehdotukset perhehoitajien sosiaaliturvan parantamiseksi

- Lastensuojelun perhehoitajana läheiselle tai sukulaiselle toimivia lukuun ottamatta reilusti yli puolet (58–76 %) vastaajista ilmoitti työllistytävänsä päätoimisesti perhehoitajana.
- Lastensuojelun perhehoitajista joka toisessa sijaisperheessä perhehoitaja tai hänen puolisonsa oli irtisanoutunut palkkatyöstä perhehoitajan tehtävän vuoksi. Ikäihmisiä ja vammaisia henkilöitä hoitavista perhehoitajista keskimäärin neljä kymmenestä kertoi irtisanoutuneensa palkkatyöstä.
- Lähes 70 prosenttia kaikista perhehoitajista kertoi, että heillä oli ollut tarve jäädä pois tai vähentää palkkatyötä sijoituksen alussa.
- Noin kolmella neljäsosalla ikäihmisiä tai vammaisia henkilöitä hoitavista perhehoitajista ja lähes puolella lasten perhehoitajista hoitopalkkiot olivat jossain vaiheessa pudonneet ennakoimattomasti.
- Vajaa viidesosa kaikista vastanneista oli hakenut sairausloman ajaksi Kelan sairauspäivärahaa.

### Ehdotukset sosiaaliturvan parantamiseksi

Perhehoitoliiton näkemyksen mukaan yhteiskunta ei kannata riittävästi niitä taloudellisia riskejä, jotka liittyvät siihen, että perhehoitaja toteuttaa julkista hallintotehtävää.

Koska perhehoitajien sosiaaliturva on monisäikeinen kokonaisuus, tarvittaisiin perhehoitoon perehtynyt sosiaali- ja terveysministeriön nimeämä selvityshenkilö, jonka tehtävänä olisi paikantaa keskeiset puutteet ja ratkaisuehdotukset.

Seuraavaan on koottu Perhehoitoliiton ratkaisuehdotuksia keskeisiin ongelma-kohtiin.

### Tulokäsite:

- Perhehoitolain mukaisia veronalaisia kustannusten korvauksia ei tulisi katsoa perhehoitajan tuloksi. Kustannusten korvaukset on tarkoitettu sijoitetun lapsen kuluihin, eikä niitä pitäisi huomioida muun perheen käyttöön tarkoitettuna tulona.

*”Kelan tukiin yhtenevä linja! Jos kulukorvaus otetaan huomioon tulona, on se otettava huomioon tulona kautta linjan. Tai jätettävä huomiotta kautta linjan.”*

### Hoitovapaa:

- Perhehoitajalla olisi oltava oikeus kahden vuoden hoitovapaaseen sijoituksen alkaessa riippumatta sijoitettavan lapsen iästä.

*”Irtisanouduin, koska virkavapaata ei myönnetty, vaikka työnantaja oli sama sote, joka maksaa perhehoitopalkkioni.”*



### Vuorotteluvapaa:

- Jos perhehoito alkaa vuorotteluvapaan aikana, hoitopalkkiota ei tulisi huomioida tulona. Vuorotteluvapaa ja -korvaus mahdollistavat perhehoidon käynnistämisen.

*"Vuorotteluvapaa järjestyi, kun hain sitä muulla syyllä, en perhehoitoon."*

### Työttömyysturva:

- Käsitteitä pitäisi selkeyttää: Mitä toimeksiantosopimussuhteisen perhehoitajan kohdalla tarkoittaa sivutoimisuus, päätoimisuus, oman työn tekeminen, yrittäjäksi tulkitseminen ja ansaintatarkoitus?
- Perhehoitajuuden tulisi olla hyväksyttävä syy olla pois työmarkkinoilta ilman aikarajaa. Tämä mahdollistaisi ansiosidonnaisen työttömyysturvan perhehoitajuutta edeltävien ansioiden perusteella.
- Työssäoloehdon täyttymisen mahdollisuudet ja vaikutukset olisi selvitettävä. Näin saataisiin selvyys, voisiko työssäoloehto täytyä perhehoitajan tehtävästä.

*"Perhehoitajana toimiminen on vaikuttanut siihen, etten edes yritä hakea työttömyystukea tai muuta tukia niille ajoille, kun meillä ei ole sijoituksia, koska en jaksa kaikkea sitä selvittelyä ja ainaista lomakkeiden täyttämistä, mitä se joka kerta erikseen aina vaatisi."*

### Irtisanomisaika sijoituksen päättyessä:

- Perhehoitolain mukaista toimeksiantosopimuksen kahden kuukauden irtisanomisaikaa ei tulisi voida toteuttaa tätä lyhyempänä. Jos perhehoitajan tehtävä on sovittu päätoimiseksi, irtisanomisajan olisi oltava pidempi kuin kaksi kuukautta.

*"Hoidettavan muutosta ilmoitettiin alle kaksi viikkoa aiemmin, eikä muuton kohdalla sovellettu kahden kuukauden irtisanomisaikaa, vaan palkkiot lakkasivat kuun loppuun. Tiedossa toki oli, että muutto tulee jollain aikataululla."*

### Sairauspäiväraha:

- Sijoittajan tulisi maksaa perhehoitajan sairauspäivärahan omavastuuajalta palkkio.

*"Sairauslomaa en ole hakenut johtuen yhdeksän päivän omavastuuajasta."*

### Työkyvyttömyyseläke:

- Ansaintatarkoitusta tulisi soveltaa myös työkyvyttömyyseläkkeen tuloarajoihin: perhehoidon palkkiota ei tulisi huomioida, jos tehtävää ei tehdä ansaintatarkoituksessa (vrt. työttömyysturva).
- Perhehoitajuuden tulisi olla hyväksyttävä syy lepuuttaa eläkettä enemmän kuin kaksi vuotta, ilman vuosirajaa.

*"Perhehoidon palkkiot ja kustannusten korvaukset menevät puolisolle, sen myötä myös eläkekertymä."*

### Asumistuki:

- Asumistukea myönnettäessä perhehoitajan erityinen tilanne, kuten perhesijoituksen ennakoimaton päättymisen tai sijoitusten välinen aika, tulisi huomioida puolen vuoden ajan.

*"Asuntoni olisi liian suuri asumistuen saamiseen. Muutto pienempään olisi välttämätöntä."*

Kyselyn esiin tuomia puutteita perhehoitajien sosiaaliturvaa koskevissa tiedoissa

- Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset: Vastausten perusteella pääteltiin, että perhehoitajat eivät tiedä oikeudestaan hyvinvointi- ja terveystarkastuksiin tai heille ei ole järjestetty hyvinvointi- ja terveystarkastuksia.

*Perhehoitoliitto voi vaikuttaa perhehoitajien sosiaaliturvaan suuntaamalla tietoa perhehoitajille heidän oikeudestaan hyvinvointi- ja terveystarkastuksiin sekä perhehoidon järjestäjille velvollisuudesta järjestää tarkastukset ja sitä seuraavat palvelut sekä hyvistä käytännöistä tarkastusten ja palveluiden toteuttamiseen.*

- Sairausloma: Vastausten perusteella pääteltiin, että sekä perhehoitajat ja perhehoidon järjestäjät hyötyisivät tiedosta sairauslomien järjestelyistä erityisissä tilanteissa.

*Perhehoitoliitto voi vaikuttaa tiedottamalla sekä perhehoitajia että perhehoidon järjestäjiä hyvistä käytännöistä tilanteissa, joissa perhehoito sairauslomasta huolimatta jatkuu perheessä.*

- Työttömyysturva: Vastausten perusteella pääteltiin, etteivät perhehoitajat tunnista sitä, mistä työttömyysturva perhehoitajuuden päättyessä eri elämäntilanteissa voi muodostua.

*Perhehoitoliitto voi vaikuttaa tiedottamalla edelleen työttömyysturvaan liittyvistä asioista, kuten siitä, että henkilöllä on oikeus joissakin tilanteissa ansiosidonnaiseen päivärahaan aiemman työsuhteen perusteella ja siksi mahdollisuus jäädä oman työttömyyskassan jäseneksi pitää selvittää perhehoidon alkaessa.*

- Perhehoitajan tehtävä ja sosiaalietuudet: Kyselyn perusteella pääteltiin, että perhehoitajat tarvitsevat lisää tietoa perhehoitajan tehtävän ja sosiaalietuuksien yhteensovittamisessa.

*Perhehoitoliitto voi vaikuttaa tiedottamalla perhehoitajia eri sosiaalietuuksien hakemisessa ja yhteensovittamisessa perhehoitajan tehtävän kanssa.*

- Sopimusoikeus: Kyselyn vastauksista kävi ilmi, että perhehoidon kentällä esiintyy sopimusrikkomuksia, kuten toimeksiantosopimuksen yksipuolista muuttamista.

*Perhehoitoliitto voi vaikuttaa jatkamalla tiedottamista sopimusoikeuteen liittyvistä asiasta sekä perhehoitajille että perhehoidon järjestäjille.*

- Toiminimellä perhehoitajana toimiminen: Kyselyn vastauksista kävi ilmi, että perhehoitajana toiminimellä toimiminen oli harvinaista.

*Perhehoitoliitto voi vaikuttaa tiedottamalla perhehoitajia toiminimellä toimimisen verotuksellisista hyödyistä.*